

SIONULU ROMANESCU

foia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,

1. Augustu

1866.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in I. si 15. a. lunei, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a. Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu postalu.

N^o

15

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10), si la p. t. domnii corespundinti. Tóte epistolele sunt de a se tramite la redactiune francate. Corespundintiele nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu se primescu.

Anula

II.

CUPRINSULU: Resolvirea duoru cestüni dogm.-rituali (incheiarea.) — Observatiuni cu privire la oprirea sórelui prin Iosue. — Protopapadichi'a lui P. Maioru (urmare.) — Secerisiulu. — Corespundintie: Sabiu (casa nóua parochiala gr. c. si contributorii la edificarea-i). San-Georgiu (esamenu, dóue scaderi in invetiamentulu nostru poporalu). Clusiu (scóla comunala, gimnasiu, academia, preotu juristu absolutu). Din Maramuresiu (starea institutelor locali de invetiamentu). — Inca unu documentu in tréb'a scóleloru. — Ochire prin lumea politica. — Varietáti.

Resolvirea duoru cestüni dogm.-rituali.

(incheiarea.)

La cestünea in cele de pana ací desfasurata ilustritatea sa episcopésca, dr. Ioanu Vancsa, prin gratiós'a sa scrisóre din 18 Aprile a. c. nru. 674 cu urmatoriulu respunsu me onorà:

Onorate in Chóstosu Frate! In scrierea Fratfei Tale asternuta aici la 24 Ianuariu 1866 nru. 27. ceri a se decide cestünea dogmatica-rituala, controversa intre Frati'a Ta si intre unu frate onoratu din díeces'a oradana*) despre aceea: 1) cà óre póte-se porege s. eucharisti'a fermentata si consecrata dupa ritulu orientalu decàtra preotu de ritulu acelasi asupr'a antimisului consecratu, au ba, fideliloru de ritulu apusanu, fóra mare si urginte periclu alu vietici, prin preotu de ritulu orientalu; et vicissim? 2) de preotulu latinu eucharisti'a azima?

Inainte de ce s'aru deslucí intrebàrile premise, trebue se se insemne, cà dupa-ce riturile besericésci, despre o parte cele *orientali* cu patru plese ale sale, dupa scisiunea besericeii asia-numite *orientale* decàtra beseric'a muma romana, au inceputu mai tare a se asiediá in nescari privintie intr'o fácia cá aceea, carea se se védia a legitimá nesuintiele sinistre, ce le nutriáu patriarchií constantinopolitani, spre consolidarea desbinareii doreróse, ce existe pana adi; eara despre alta parte celea *apusane*, cu preferinti'a ritului latinu, mai vertosu de la tempurile pontificelui Gregoriu VII. si-au luat unu organismu mai detiermuritu: in tempü acei'a nu s'a datu ocaziune de a demarcá mai apriatu corelatiunile acestoru rituri càtra olalta, pana dupa tempulu conciliului II. de la Lionu la a. 1274, candu au inceputu a luá la tema de pertractare incetarea scisiunei amintite si respectivu readucerea santei uniri a besericeii asia-díse orientale cu mam'a beserica apostolica a Romci.

Acést'a privintia inse fú luata in consideratiune mai apriata sub pertractàrile santului conciliu de la Florenti'a tienutu la a. 1439, in carele s'a asediatu in generalu, cá, prelanga tóta unirea, in rebus fidei et morum, fiacare beserica se si-ticna ritulu seu. Dar la

mai respicate detaiuri nici aici nu s'au lasatu parintii adunati. Caus'a se vede a fi fostu, cà fideliu de ritulu resaritenu, fiendu asiediati in tieri destinsse de celea locuite de fideliu de ritulu apusanu, nu au avutu (luandu afara periodulu tempului espeditiuniloru cruciate) coatingere inpromutata mai deaprópe cu credintiosii de ritulu latinu. — Inse dupa-ce fú cuprinsa Constantinoplea de Turci la a. 1453, se resfirara fideliu de ritulu resaritenu, respective grecu, prin pàrtile Italiei, si asia venira in atingere mai deaprópe cu fideliu de ritulu latinu, candu apoi intrevení si lips'a de a detiermurí mai apriatu corelatiunile ambelor rituri in coatingerea fideliloru fácia cu sierbintiele sacre. Si de la acestu tempu incóce incepura a emaná constitutiuni si dechiaratiuni emise despre partea sumiloru pontifici, respectivu a santului scaunu apostolescu. Atari asiediamente cu atátu fure mai desu emise si mai specificu tiermurite, cu càtu se asiediara mai multi Greci in pàrtile Italiei, si cu càtu se aretá si in alte pàrti si tieri mai favoratoriu tempulu pentru propasírea santei uniri.

Intre toti marii pontifici favorati de atari tempuri nu au detiermuritu mai apriatu si mai detaiatu corelatiunile rituriloru grecu si latinu, decátu sumulu pontifice („portentum ingenii et bibliotheca ambulans“) Benedictu XIV. Acestu pontifice admirabilu a edatu mai multe, ma se póte díce nenumerate constitutiuni cu privire la tóte riturile resaritene, de cari e plinu Bulariulu din mai multe tomuri. Dinsulu a asediatu mai lamuritu relatiunile rituriloru grecu si latinu pentru Italogrecii din insulele Italiei, pentru provinciele crestine din imperiulu turcescu, din Poloni'a si din alte tieri. Constitutiunile apostolice, ce le-a edatu in dísele privintie, se restringu la corelatiunile unoru tieri singurate, din partea caror'a i-s'a datu ocaziune de a se dechiará si de a decide; dara principiile enunúiate in acelea sunt cele mai multe generali, si asia vigoróse si pentru alte tienuturi, unde intrevinu asemeni coatingeri in riturile desub intrebatiune.

Intre nenumeratele constitutiuni apostolesci, ce a publicatu in tréb'a rituriloru si deosebi a ritului grecescu fácia cu ritulu latinu, mai detiermurita e constitutiunea citata si de Frati'a Ta, incependu „Etsi pastoralis“, emanata la 26 Maiu 1742. In acést'a constitutiune se edicu nescari principie generali, cari se potu aplicá si aiurea, si asia si in pàrtile díeceseloru nóstre invecinate. — Fiendca din citatele facute de Frati'a Ta potu supune, cà

*) Anonimulu preotu disputante este din díeces'a Ghierlei.

constituțiunea acést'a si dóra si altele le posiedi in tóta întregimea lor, restringându-me le precisarea răspunsurilor cerute, cari le-am amenat până acum pentru multimea lucrurilor, ce ni-se dau pre tóta diu'a, cugetu a nu fi de lipsa a escrie „per longum et latum“ contecstulu laudatei constituțiuni, fóra va fi de ajunsu in cele mai multe privintie numai a provocá la numerulu, sub care se decide cutare întrebatiune.

Cá se se póta lamurí lucrulu si mai bine, e de lipsa se se notedie inca urmatóriele: 1) cá precumu in tóte relatiunile juridice, asia si in cele besericesci, afara de dreptulu positivu are valoarea sa si consvetudinea (dátina, usanti'a), carea demulteorí deróga si dreptulu positivu umanu si besericescu. 2) Cá legalitatea si validitatea diferescu de la olalta intru atât'a, câtu póte fi ce-va validu, fóra se fia si legalu. 3) Cá nóne cá ordinariatulu gr. c. nu ne competiesce dreptu de a ne lasá la deciderea practica a unoru sierbintie sacre cá acelea, cari se facu poporeniloru de ritulu latinu; cá acesti'a fiendu fidelii ordinariatulu latinu, numai acest'a singuru are dreptu de a decide asupr'a functiuniloru facute poporeniloru sei; drept'aceea încátu aru fi legale au nelegale, valide au invalide functiunile facute fideliloru de ritulu lat. prin preotii gr. cat., acést'a a decide in pracsá se tiene de ordinariatulu latinu respectiv; noi asupr'a acestoru numai teoretice seau „a priori“ potemu disputá. Inse a decide in privinti'a functiuniloru facute fideliloru nostri prin preotii de ritulu latinu, se tiene de jurisdictiunea nóstra. —

Asiadara cu atentiune la punctele cele dóue premise, deosebitu la punctuatiunile specificate in rogamentea-ti amintita, întrebámu si noi, si anume: a) *óre este iertatu fideliloru gr. catolici a se cuminecá in azima latina, si vice versa,* precumu dici Frați'a Ta?

La întrebarea acést'a se dá răspuns: cá *in sine* nu-i iertatu a mestecá promiscue riturile si a se folosí cu ele dupa placu, aci cu unulu aci cu altulu, si asia nici cuminecatur'a cu azima iertata fideliloru gr. c. dupa voi'a lor. Inse totusi se póte templá aceea nu numai in estrem'a necesitate, fóra si in altu casu, in carele se permite aceea de la auctoritatea competente, carea e santulu scaunu apostolicu, carui'a singuru i sunt supuse ambele rituri si asia singuru póte decide despre relatiunile acelor'a inpromutate. — Laudatulu pontifice Benedictu XIV. in constituțiunea sa „Etsi pastoralis“ díce la §. 6. nru. 13: „Graecis tamen laicis permittimus, ut ubi parochiam Graecam non habent, possint, si velint, in ecclesia Latina eucharistiam sub specie azymi a Latinis sacerdotibus summere.“ Drept'aceea ce in sine nu ar fi iertatu a face, se iérta prin auctoritatea suprema, si asia cuminecarea desub întrebatiune nu numai este valida, fóra este si iertata in casulu pusu in ins'a iertare.

Despre „vice versa“, cumu dici, seau despre fidelii de ritulu latinu a judecá, s'ar tiené de ordinariatulu latinu respectiv, carele ar poťe aplicá nru. 12 din capulu 6 alu citatei constituțiuni, carele e cunoscutu. Numai decum'va nu ar judecá lucrulu dedupa cele urmatórie in nru. 14, unde se díce: Quodsi in locis, in quibus Graeci et Latini simul moram trahunt et sunt utriusque ritus ecclesiae, Latini quidem in fermentato et Graeci in azymo s. eucharistiam quandoque summere soleant; siquidem haec consuetudo sine populi offensione animorumque commotione removeri non potest, ordinarii curam suam svavissimis modis inpendant, ut Latini semper in azymo, Graeci autem, ubi propriam parochiam habent, in fermentato communicent.“ Sumulu pontifice

si aici in loculu citatu si aiurea, cumu se va vedé, supune casulu posibilu; cá in unele locuri ar esistá consvetudine seau dátina contraria, si cá déca s'ar sterge acést'a, póte cá s'aru smintí seau s'aru misticá credintiosii. Asiadara o dátina cá acést'a póte avé valórea sa, mai vertosu déca are prelanga sine consensulu espresu seau si tacutu (ma uneori si de numai presumtu) alu ordinariatulu respectiv; ce in pãrtile acelea, cumu scimu, e asia.

La b) in privinti'a *marturisirei intemperate in casulu propusu*, — cu facultatea concesa ordinariatelor de ambele rituri prin constituțiunea laudata, se potú marturisi fidelii de ritulu latinu preotiloru de ritulu grecu nu numai „valide“, fóra in casurile desemnate si „licite.“ Asia edíce constituțiunea citata in §. 5. nru. 6: „Extra vero casum necessitatis, siquos ex presbyteris Albanensibus peritos et ad confessiones omnium audiendas idoneos ordinarius Latinus judicaverit, ut non solum Graecos sed etiam Latinos ad se accedentes possint absolvere, eorum ordinariorum prudentiae et arbitrio relinquitur.“ Aceste díse si de se vedu a fi vigoróse numai pentru Albanesi si Italogreci, totusi, dupa-ce cuprindu in sine principie generali, ce privescu la corelatiunile rituriloru grecu si latinu in referintie inpromutate, se potú luá de cinosura si pentru alte provincie, si asia si pentru pãrtile nóstre; cu atâtú mai tare, cá insu-si sumulu pontifice Benedictu XIV. le cugeta cele propuse in „Etsi pastoralis“ cá vigoróse pentru tóte tieretele, nu numai pentru unele cá acelea, deórace face exceptiune cu acele tieri, cari aru avé alte privilegii si concesiuni, drepturi si dátime castigate si introduse pana la emanarea constituțiunei memorate, dicundu in §. 9. nru. 24: „His insuper, quae superius in quacunque parte Italo-Graecis concessimus, indulgimus, declaravimus, praecepimus, ordinavimus, et interdiximus seu prohibuimus, Graecorum in oriente sub propriis catholicis episcopis, archiepiscopis vel patriarchis commorantium et aliarum christianarum nationum quorumcunque rituum a s. sede approbatorum seu permissorum juribus qualibuscunque, siquae illis de jure vel ex consuetudine vel alias quomodolibet competant, aut apostolicis constitutionibus . . . emanarunt, ullo pacto praejudicatum vel praejudicium ullum, quantumvis minimum, illatum esse non intendimus; idque expresse declaramus et pro declarato et in qualibet hujus nostrae constitutionis seu dispositionis parte pro repetito haberi volumus et mandamus.“ —

Acestea am gasitu in Domnulu a ti-le perscrie in forma de răspunsu la întrebãrile propuse, cari numai pentru multimea lucrurilor sunt restrinse la cele mai precise desluciri, neajungundu-ne tempulu la desbateri îndelungate, „quae raro aedificant, quinimo nonnquam et illa diruunt, quae charitas aedificat.“

Intre altele dandu-ti binecuventarea arhierieésca, remanemu in Ghierl'a, 18 Aprile 1866, — in Christosu parinte

Ioanu Vancsa m. p., episcopulu de Ghierl'a.

Din disput'a preatinsa cumu si din gratiosulu răspunsu alu preabunului nostru arhieriu se póte conchide, câtú de cauti trebue se fia preotii in privinti'a ritului, scienti'a carui pentru cei, caror'a e concrediuta grigi'a sufletelor, se vedesce a fi nu numai de folosu, dar inca si de lipsa. Pentrucá beseric'a riturile seau cerimonielesante le-a asediatu de o parte cá pre unu midilocu mai aptu, prin carele venerarea laintrica si ado-

rarea lui Ddieu se se faca mai vivace si si in tipu esternu se se demustre, si prin carele totodata cultulu religiosu in altii inca se se sternesca si inaintedie; de alta parte maic'a beserica a statoritu cerimoniele, pentrucá prin obieptulu si actiunile acelor'a se se infaciosiedie sentiriloru nóstre óresicumu intr'unu modu drasticu bunatatea si maiestatea ddieesca, ear cu deosebire pentrucá printr'insele se ni se midilocesca si inpartasiésca grati'a seau darulu rescumpararei, care se intarésca si inflacaredie credinti'a, sperarea si charitatea nostra. Afara de aceea riturile mai au si acelu scopu, cá prin ele mai usioru se se evite si sterpésca superstitiunile. Sunt dara cerimoniele casí nesce instrumente date de beserica in man'a pastoriloru sufletesci, cá dinsii cu acelea pre crestini mai lesne se i retraga si abata de la calea pierirei, si cátra mantuirea cea vecinica se i indrepte. Si aceste rituri de la strabuni eredíte cu ocasiunea disputei dintre confratele preotu anonimu si dintre mine prin gratios'a resolutiune a preabunului nostru archipastoriu vedemu aparate si protegate! Onoratulu publicu din acestu actu va poté judecá si va multiamí dinpreuna cu noi lui Ddieu, cá provedinti'a cerésca ne-a mangaiatu cu unu archipastoriu, cá margaritariu de pretiuiveru, carele nu numai ritulu sacru alu besericei nóstre, ci si disciplin'a si autonomi'a ei nestirbata a o padí si aperá diu'a noptea, si iene de cea mai santa detorintia.

Cosnitiu-Ipu 1866.

Samuele Aur. Cadariu,
parochu gr. c.

Observatiuni

cu privire la oprirea sórelui prin Iosue.

Spre a atacá infalibilitatea santei scripture adeseori audímu a se obiiciá decátra unii si altii si aceea, cá Iosue, candu se dice a fi opritu sórele, n'a sciutu cá pamentulu se inverta in giurulu sórelui; prin urmare s. scriptura, candu dice cá Iosue a opritu sórele, gresiesce, si asia nu e nefalibila. Scopulu nostru in articlulu acest'a ni-e a aretá in interesulu adevurului, pana unde si la ce se estinde infalibilitatea santei scripture? si eara-si, cá ce avem noi de a tiené cá adevuru despre oprirea sórelui si a lunei prin Iosue?

Inse mainainte de a ne face observatiunile cu privire la obieptulu acest'a, pentru chiarificarea lucrului se vedemu, cu ce ocasiune se dice a fi opritu Iosue sórele? si cumu intielegu esegeti cei vechi si unii mai dincóce oprirea sórelui prin Iosue?

Incátu e pentru ocasiunea, cu carea se dice a fi opritu Iosue sórele, cetimu in cartea lui Iosue (Isusu Navi) capu 10 de la v. 1. incependu, cumca audiendu Adonisedecu regele Ierusalimului, cá Iosue conducatoriulu Evreiloru a nimicitu cetatea Hai si cá Gabaonitii au facutu legatura cu Evreii, s'a inspamentatu, si insocinduse cu regele Hebronului, Ierimutului, Lachisului, si Eglonului*), a mersu dinpreuna cu ei asupr'a Gabaonitoru spre a-le cuprinde cetatea, pentrucá au facutu legatura cu Evreii. Gabaonitii au chiamatu intr'ajutoriu pre Iosue, carele, dupa-ce i-a dísu Ddieu se nu se téma de regii amintiti, cá dinsulu i va dá pre ei pre man'a lui, li-a si datu Gabaonitoru ajutoriulu cerutu, si atacandu dinsulu pre regii acei'a fóra de a observá ei, i-a

batutu. Candu fugiáu regii, cei ce au venitu asupr'a Gabaonitoru, alungati de Evrei, Ddieu, precumu dice tecstulu scripturei, i-a piedepsitu cu grandine, asia cátu mai multi din ai loru se dicu a fi picatu de acést'a, decátu de sabiele Evreiloru, ce nicedecátu nu se póte trage la indoiéla; cáci cumca atátu ómenii cátu si animalele potu morí de loviturele grandinei, ne spune atátu s. scriptura in cart. esír. 9, 25., cátu si esperinti'a temporiloru mai nóue, carea aréta a fi documentatu, cá au uneori picatu bucáti de grandine si de 6—8 pundi de grele. — De la v. 12 alu capului amintitu se dice, cá Iosue s'a rogatu lui Ddieu, cá „pana-ce va invinge dinsulu deplinu pre inimici, se stee sórele spre Gabaonu si lun'a spre valea Aialonului.“ In v. 13—14 urmédia apoi, cá „a statutu sórele mai un'a dí intréga, si lun'a, pana candu a facutu Ddieu isbenda asupr'a inimiciloru, si cá n'a fostu nice mainainte nice dupa aceea dí asia lunga cá aceea, in carea a ascultatu Domnulu de cuventulu omului.“

Acést'a incátu pentru ocasiunea, cu carea se dice a fi opritu Iosue sórele si lun'a.

E de insemnatu aici, cá déca cere Iosue se stee sórele, pana si-va finí dinsulu deplinu lupt'a, aceea nu e ce-va neindatinatu in tempurile cele vechi; cá si in Iliad'a lui Omeru cant. 2. v. 412 cere conducatoriulu Greciloru de la Joie mainainte de a atacá pre Troiani, cá se nu lase a apune sórele pana nu va invinge dinsulu. E de observatu si aceea, cá dupa-ce se dice in v. 13, cá a statutu sórele si lun'a, adauge auctorulu cartei lui Iosue cuventele acestea: „Au nu este scrisa acést'a in cartea dreptiloru?“ Va-se-díca cumca aceea, cá Iosue a opritu sórele si lun'a, auctorulu cartei lui Iosue o scóte din o carte numita סֵפֶר הַדְּרֹשִׁי (sefer haiiasiar) „cartea dreptiloru,“ propriaminte „cartea eroiloru,“ carea a fostu o colectiune de cantece despre faptele de bravura ale barbatiloru eroici ai Evreiloru, carea inse a peritu.

Incátu e acumu pentru intielesulu locului, unde se dice, cá Iosue a opritu sórele si lun'a, vomu aretá mai antáiu, cumu au intielesu loculu acel'a cei vechi, apoi cumu lu-intielegu unii esegeti mai dincóce.

Cei vechi luáu cuventele din v. 12—14, unde se dice a fi opritu Iosu'e sórele, cumu stau acolo, si le intielegeau asia, cá Iosu'a a dísu se stee sórele si lun'a, si cá intr'adeveru a statutu sórele. Spre intarirea opiniunei loru se provocáu la IV. Imper. 20, 11., unde se dice, cá sórele si-a mutatu inderetru umbr'a spre linscirea lui Ezech'i'a celui morbosu; mai incolo la Isusu Sir. 46, 4., unde se dice despre Iosu'a: „Au nu prin man'a lui s'a intorsu inderetru sórele, si o dí s'a facutu cá dóue?“ si eara-si la Avac. 3, 11: „Sol et luna steterunt in habitaculo suo.“ Asemenea se provocáu si la ss. parinti, pentrucá acesti'a eráu de parere, cá sórele se misíca, si astfelu si ei asia intielegeáu loculu, unde se dice, cá Iosue a opritu sórele, precumu s. Iustinu in dial. cu Trif. p. 361, Tertul. cart. despre ajunu cap. 10., s. Ieron. cart. 2. incontr'a lui Iovinianu, s. Chrisost. omil. 27. in epist. cátra Evrei, s. August. cart. 21 despre cet. lui Ddieu cap. 8. — Inse dupa-ce e constatutu, cá pamentulu se misíca, ear nu sórele, acést'a esplicare a viersuriloru susu-amintite asta-di nu mai póte avé locu. De aceea unii esegeti mai noui altmintrea esplica loculu din vorba. Dícu adeca, cumca Ddieu a facutu prin nescari inpregiurári extraordinarie o lumina cá aceea, cátu se pareá a-o fi esoperatu sórele si lun'a. Totu acesti'a mai dícu si aceea, cumca acésta apoi o-a inbracatu in forma poetica cartea dreptiloru, din carea sunt

*) E de insemnatu, cá in Canaanu, unde locuíu regii acesti'a, candu a intratu Iosue acolo spre a-lu cuprinde, mai tóte cetátile si-aveau regii loru proprii.

citatie viersurile, unde se dice, că Iosue a opritu sórele si lun'a.

Dupa-ce amu aretatu, cumu intielegu cei vechi si unii mai noui oprirea sórelui prin Iosue, urmédia se ne dàmú si noi acumu parerea in privinti'a acést'a.

Inainte de tóte premitemu, că déca Iosue face amintire de sóre si de luna, aceea aréta, că batal'ia lui a fostu pre tempulu lunei nóue, candu apunerea sórelui si resaritul lunei cadu deodata. Mai observàmú inca inainte si aceea, că textulu cartei lui Iosue nu dice nici că se misca pamentulu, nici că se misca sórele, ci graesce precumu graimu si noi in vorb'a de tóte dílele, cu tóte că scimu, că pamentulu se inverté in giurulu sórelui; pentrucà au nu dicemu „resare sórele seu apune“, de si scimu, că sórele numai la parere se misca? Cu tóte aceste tienemu a fí probabilu, că Iosue a fostu de parere, cumca sórele se misca, ce se vede si de acolo, că sistemulu canoniculu Copernicu, celu ce in opusetiune cu a lui Ptolomeu invétia, că pamentulu se misca in giurulu sórelui, celu puçinu in modu scientificu cá siguru demustratu (càci cá conieptura vine si la cei vechi inainte) e numai de 300 de ani.*)

Acumu déca tienemu, că e mai probabilu, cumca Iosu'a si auctorulu cartei lui au fostu de parere, că sórele se misca si nu pamentulu, va dice cine-va, că astfelu si noi suntemu de parere, precumca s. scriptura nu e infalibila. — La acést'a obieptiune, carea ni s'ar poté face din partea inpumnatoriloru s. scripture, respundemu: că departe se fia se negàmú infalibilitatea s. scripture, concedemu totusi, că in privinti'a fenomenelor naturale de tóte dílele au potutu si auctorii cei santi fí de părerea temporiloru loru; pentrucà Ddieu nu le-a descoperitu loru adevèruri de acelea, cari se tienu curatu numai de scientiele naturale, ci numai adevèruri, cari s'arbescu nemidilocitu spre educarea religiósá-morale a omeniloru si facu obieptulu mantuirei eterne a sufletulu, precumu o-a recunoscutu acést'a inca Petru Lombardu, carele cu privire la cunoscinti'a lucruriloru naturali asia se exprima: „Hanc scientiam homo peccando non perdidit, nec illam, qua carnis necessaria providerentur; et idcirco in scriptura homo de hujusmodi non eruditur, sed de scientia animae, quam peccando amisit.“ Din aceste se vedesce, că s. scriptura nu ne invétia adevèruri, cari se tienu de scientiele cele naturali, ci adevèruri de ale credintiei si ale moralei; de aceea dice si Patrizi, unulu dintre esegetii cei mai insemnati ai tempului modernu din Itali'a: „Se luàmú in considerare, că auctoriloru bibliei nu le-a fostu scopulu a disputá despre intrebàri tienatòrie de scientiele naturali, nice a delaturá tóta obscuritatea cu privire la scientiele naturali.“**)) Eara Newman, unulu dintre teologii cei mai renumiti ai Angliei de adi asia se exprima in privinti'a scientieloru naturali façia cu bibli'a: „Ddieu a potutu face de prisosu tóte perscrulàrile facute in scientiele naturali, descoperindu adevèrurile tienatòrie de scientiele naturali; inse acést'a nu o-a facutu.“ Insu-si s. Ieronimu, cel'a ce dealtmintrea cu contemporanii lui dinpreuna a fostu de parere, că sórele se misca, a dîsu: „Multa in scripturis sanctis dicuntur iuxta opinionem illius temporis, quo gesta referuntur, et non iuxta quod rei veritas exigebat.“ Potemu dara dupa atâtea auctoritàti afirmá cu totu dreptulu, că inspiratiunea n'a avutu de scopu a-i redicá pre auctorii bibliei la

sfera mai inalta científica, decâtu cumu erá decomunu in tempulu acel'a cu privire la scientiele cele naturali.

Inse desí suntemu de parere, că Iosue si auctorulu cartei lui au cugetatu, că sórele se misca si nu pamentulu, totusi adevèratatea minunei nu o potemu negá; că a intielege poeticsce locurile amintite din cartea lui Iosue, textulu nice decâtu nu ne lasa. Pentrucà se dice apriatu, că dupa-ce s'a rogatu Iosue lui Ddieu, se stee sórele, i-a auditu Ddieu rogatiunea. Apoi alte càrti ale s. scripture espresu afirma, că a statutu sórele si lun'a, precumu Avacumu si Isusu Sir. in locurile mai susu citate; numai càtu probabilu, că si in aceste locuri se esprima textulu dupa opiniunea temporiloru dinainte de Copernicu, cu tóte că altmintrea si aici graesce scriptur'a numai dupacumu graimu si noi, candu dîcemu de esemplu „a mintitu de a statu sórele.“ — Déca a facutu Ddieu esceptiune de la legea naturei data de dinsulu in mai multe obiepte, pentru-ce se nu fia facutu aici o esceptiune trecatòria? Au n'a facutu Ddieu si de altadata asemenea minuni, d. e. cu intunecimea cea de 3 díle din Egiptu, cu steu'a cea miraculósá de la nascerea lui Isusu, seu cu intunecimea cea generale de sóre, carea s'a intemplantu cu ocasiunea restignirei lui Isusu, cu tóte că atunci erá pleniluniu? Cà a-le esplicá aceste dupa legile naturei nu potemu, cu deosebire nu intunecimea de sóre templata cu ocasiunea restignirei lui Isusu, dupa-ce scimu, că intunecime de sóre naturala póte fí numai candu e luna nóua. Nice nu potemu negá adevèratatea minunei acei'a, dupa-ce nu numai evangelistii o enarédia, ci o aveau inregistrata in archivele loru si paganii, precumu vedemu din Tertulianu, carele asia graesce càtra ei despre intunecimea aceea: „Et tamen eum mundi casum relatum in archivis vestris habetis.“*) Déca dice scienti'a, că nu e cu potintia cá la cuventulu unui omu se stee sórele, respectivminte pamentulu, că aceea e incontr'a legiloru naturei: aceea o dice si revelatiunea divina; togm'a pentr'aceea dechiara dins'a atari esceptiuni de la legea naturei de minuni, cá unele ce nu se potu esplicá din legile naturei, ci numai prin intrevenirea cea nemidilocita a lui Ddieu. Au dóra va dice cine-va, că in favórea unei lupte asia nemomentóse precumu a fostu a lui Iosue cu regii amintiti, n'a fostu pentru-ce se se fia facutu o asia mare minune, cá se stee sórele, propriaminte pamentulu? Dara óre nu in numele si din mandatulu lui Ddieu au facutu Evreii lupt'a, si au n'a fostu lupt'a aceea o lupta pentru conservarea cunoscintiei celei adevèrate de Ddieu? — Mai adauge, că mai mare minune se face in tóte dílele cu renascerea cea interna a omului prin charulu celu divin.

Eara déca concedemu, că Ddieu, cel'a ce e auctorulu naturei si i-a pusu lege, póte face esceptiune trecatòria de la legea aceea, ceea ce numai nebunulu o póte negá, atunci cu privire la minunea facuta de Iosue de sine cadu tóte obieptiunile, câte le facu inpumnatorii scripturei, precumu: că déca ar stá vreo planeta, totu sistemulu planetariu s'ar nimici dupa teorí'a lui Newton; si era-si, că déca amu luá, că a statutu pamentulu, atunci s'ar fí intemplantu unu cutremuru cumplitu, si tóte s'aru fí restornatu pre pamentu, déca dinsulu, cel'a ce in fiacare minuta percurge 343 miluri invertindu-se spre resaritu, deodata ar fí statu. Scienti'a inse nu trebuie se denege lui Ddieu dreptulu de a lucrá si fora de legile naturei seu chiaru incontr'a loru, ci trebuie se concéda, că chiaru si unele lucruri, cari scriptur'a nu le

*) Dr. Schuster Manualu de ist. bibl. brosiur. 3. p. 394.

**) De interpretatione scripturarum sacrarum. Romae 1844, II. pag. 80.

*) Apolog. cap. 21.

dechiara de minuni, au fostu efeptuite prin unele cause naturali, cari póte pentru totdeun'a voru remané ascunse pentru dins'a; trebue dara se concéda ceea ce díce „Imitatiunea lui Christosu' cart. 1. c. 1. n. 3: „Si tibi videtur, quod multa scis et satis bene intelligis, scito tamen, quia sunt multo plura, quae nescis.“

Gavr. Popu, profes. de s. scriptura.

Protopapadichi'a lui P. Maioru.

(urmare.)

§. 42.

XXIII. privilegiu protopopescu este: a judecá cu episcopulu si a svatúí pentru lucrurile clerului in sinodulu mare.

Obicéiu de obsce erá mainainte in beserica, si cu canóne intaritu, cá in fiascecare eparchía seau tíera de dóue ori in anu se se adune toti episcopii tierii cu vladic'a si mitropolitulu seu, cá pentru lucrurile si causele ceea besericesci se svatuésca, se judece, se otarésca. Canonulu 37 apostolicescu díce: „De dóue ori in anu se se faca sinodu de episcopi, si se judece impreuna despre dogmele bunei-credintie, si causele besericesci, cari se voru intemplá, se le ispravésca; antáiu in septaman'a a patr'a a rosalieloru, a dóu'a óra in 12 díle a lunei lui Octomvrie.“ Canonulu 5 a saborului de la Nice'a díce: „Despre cei ce sunt aforisiti, ori clerici ori mireni, de episcopii, cari in fiascecare eparchía sunt, se se tiená judecata dupa canonulu, carele díce, cá pre cei lapedati de episcopulu seu altu episcopu se nu-i primésca. Inse mai antáiu se se cerce, au nu cum'va episcopulu din iutíme seau din manía seau din anima rea pornitu a aforisitu; si cá cu cuvenintia se se faca cercarea acést'a, s'a judecatu, cá in tóte eparchiele de dóue ori sínóde se se faca, intru cari episcopii dinpreuna se cerce acestu feliu de lucruri si de toti se se vestésca, cumca dupa lege sunt aforisiti cei ce nu au ascultatu de episcopulu seu, pana sinodului episcopiloru va placé a ingaduí ce-va din judecat'a cea facuta. Eara sínódele se se faca unulu inainte de parésime, cá lapedandu tóta sfad'a jerfa ourata se se aduca lui Ddieu, eara alu doilea saboru tómn'a.“

Eara sinodulu VI. a tóta lumea de la Trul'a, schimbandu acestu obicei de a se face de dóue ori in anu sinodu de tíera, a otaritu, cá acel'a numai odata in anu se se faca, la canonulu 50, unde díce: „Tóte acelea, ce s'au otaritu de la santii parinti ai nostri, si noi voindu se fia tari si neclatite, innouimu si canonulu, care poruncesce, cá in totu anulu se se faca sabóre de episcopii fiascecarei eparchíe, unde va socoti mai bine metropolitulu. Eara fiendca pentru nescari nevaliri ale barbariloru seau pentru alte órecari cause, cari se intempla, nu potu cei mai mari ai besericiloru se faca de dóue ori in anu sabóre, s'a parutu, cá odata in anu pentru intrebările besericesci, cari potu se fia, in fiascecare eparchía se se faca saboru de mai susu dísi episcopi, de la s. scrbatóre a pasceloru si pana la finitulu lunei lui Octomvrie in totu anulu in loculu, care, precumu s'a dísu mai susu, metropolitulu lu-va judecá mai bunu; eara episcopii cei ce nu voru veni la sinodu, candu se afla in orasiele sale si sunt sanatosi si liberi de tóta tréb'a si lips'a, de carea nu se potu ferí, fratiesce se se certe.“ Care canonu l'a innouitu sinodulu VII. atóta lumea, otarindú pedépsa acelu'a episcopu seau metropolitulu, carele nu va avé grigia, cá in totu anulu se se adune odata sinodu de tíera pentru lucruri canonicesci, si evangelicesci, si pentru padi'a porunciloru lui Ddieu; cá asia graesce la canon. 6: „Fiendca este canonu, care díce, cumca de dóue ori in anu in fiascecare eparchía trebue se se adune episcopii pentru intrebările canonicesci; eara fiendca pentru nevoi si pentrucá nu poteá caletóri cei ce se adunáu, au otaritu cuviosii parinti cei de la sinodulu VI., cá ori cu ce causa odata intr'unu anu se se faca sinodu si se se indreptedie gresiclele: acestu canonu si noi lu-innouimu; si de se va

aflá cine-va dintre boieri, carele se oprésca acést'a, se se aforisésca; eara carele metropolitulu nu va avé grigia se se faca acést'a, afara de sila seau de nevoia si pentru vreo causa drépta, dupa canóne se se piedepsésca. Eara fiendca sinodulu se face pentru lucruri canonicesci si evangelicesci, trebue, cá dupa-ce se aduna episcopii, se aiba mare grigia si nevointia, cá ddiescile si facatórie de viétia ale lui Ddieu porunci se se tiená, cá intru padirea loru este respaltire multa, devremece porunc'a este fadlia, eara legea lumina, si calea vietiei, aretare si invetiatura, si porunc'a Domnului stralucita, carea luminédia ochii. Eara metropolitulu se nu fia slobodu se céra din ceea ce aduce cu sine episcopulu, ori dobitocu, ori altu ce-va lucru; cá de se va dovedí, cumca a facutu acést'a, inpatratu va intórce.“

Acestu preasantu si togm'a de lipsa obiceiului si asediamentu fórte cudeadinsulu porurca s'a tienutu in tíer'a nóstra a Ardélului, cá in totu anulu se se adune toti protopopii din tóta tíer'a cu episcopulu seu la sinodu, carele lu-numimu *sinodu mare*, si impreuna cu episcopulu se consultedie despre lucrurile clerului ceea de obsce, despre indreptári si causele, cari s'aru intemplá. Intru acestu sinodu, dupa canonulu 5 alu sinodului de la Nice'a, care mai susu s'a scrisu, de s'ar socoti nescine din cleru, cá fora dreptate s'a piedepsitu de episcopu, s'ar poté innouí judecat'a si cercá despre dreptatea piedepsei. — Acestu privilegiu, de a siedé in sinodulu celu de tíera, lu au protopopii nostri si pentrucá sunt urmatorii chorepiscopiloru seau episcopiloru celoru de sate (cari, pre cumu amu vedíutu mai susu §. 9, aveá potere de a siedé nu numai in sínódele cele de tíera, ci si in ceea a tóta lumea, si se judece impreuna cu episcopii), si si pentrucá in tóta tíer'a nóstra numai singuru episcopulu seau metropolitulu fiendu, eara alti episcopi nu, nu póte se se faca cu altii sinodulu celu de tíera, fora numai cu protopopii, intru carea intrecu protopopii nostri pre chorepiscopii cei de demultu dintr'alte tieri; cáci acéi'a, fiendu mai multi episcopi in tíera afara de metropolitulu si fiendu supusi fora midílocire episcopiloru sci, poteá prin episcopi numai se se faca sinodulu fora de chorepiscopi; eara la noi in tóta tíer'a fiendu numai metropolitulu si in locu de episcopi fiendu protopopii (care este caus'a de protopopii nostri au mai multe privilegiuri decâtu chorepiscopii, precumu din alaturarea privilegiiloru protopopesci, din cari unele singuru episcopiloru mai demultu se cuvineáu, cu ale chorepiscopiloru ceea la §. 9 aretate, usioru este a vedé), nicecumu sinodulu celu de tíera nu se póte face fora de protopopi.

Acestu obicei si asediamentu in tíer'a nóstra, cá in totu anulu se se adune protopopii cu episcopulu la sinodu de tíera, si regii tieriei acéstei'a a Ardélului l'au intaritu si l'au poruncitu, precumu se vede si din scrisovulu lui Georgie Rákotzi, regele Ardélului din a. 1643, intru carele la numerulu 11 se poruncesce episcopulu Stefanu celui decurundu alesu, cá in totu anulu se se adune sinodu mare. „Cumca, díce, in totu anulu pre toti pastorii, cei ce sunt subtu deregatori'a lui cca episcopésca, va inscien-tiá despre sinodulu mare, unde déca se va intemplá ce-va lucru greu in tréb'a legeri, atunci se fia detoriu cu protopopii sei etc.“ —

Eara spesele drumului la sinodulu mare trebue se le plátésca protopopulu eparchía, precumu porurea a fostu obiceiulu si in canonulu 1. a sinodului mare din a. 1700 inca se aréta, pre care vreme dá unu preotu 12 cr. „Candu va ronduí episcopulu, díce, si cu ctitorii, cari voru fi jurati langa episcopulu, dí de sinodu de toti protopopii tieriei, atunci totu protopopulu cu doi preoti betrani se se afle la diu'a cea numita a sinodului, si se-idee totu preotulu de chieluélá 2 duce protopopulu; eara care n'ar dá, protopopulu impreuna cu acéi doi betrani se lu-traga; eara de nu s'ar gasí la dí, se fia lipsitu de deregatoriá si globitu cu 66 fl.“ Asia, dísei, pre acelea vremi se platiá drumulu sinodului mare protopopulu; eara acum'a, precumu in tóte trebile si lucrurile, unde se trimite protopopulu, i se cuvínú 2 fl. austriaci pe dí, asia candu va mierge la sinodulu mare, i-se cadu se i-se dee

de la eparhia pe di câte 2 fl. nemtiesci, calculandu dñele si in mersu si in venitu si in intardiutulu acolo celu de lipsa. De unde celoru mai departe mai multu se cade se se dee, decâtu celoru aprópe de scaunulu episcopescu. Unde si aceea insemnãmu, cà acumu este obiceiulu, cà acea chieftuèla nu singuri preotii, ci cu cantaretii si cu fetii impreuna se o platésca, adeca diumetate preotii, diumetate cantaretii cu fetii, dandu dintr'acést'a dóue pãrti cantaretii si o parte fetii.

Acestu obicei, dñsei, cà in totu anulu episcopulu se adune sinodu mare, curatu s'a tienutu pana la episcopulu Atanasie Rednicu, urmatoriulu episcopului Petru Pavelu Aronu, carele intr'unu anu n'a adunatu sinodu mare pentru vestea ciumei, apoi nice in cel'alaltu anu. Succesoriulu lui, Gregorie Maioru, inca n'a adunatu in totu anulu, póte dóra si pentru aceea, cà santi'a sa maicuséma erá totu afara de scaunu intru cercetarea eparhieí cea canonicésca. Celu dupa Gregorie Maioru, Ioanu Bobu, carele acum'a intru alu 12. anu resiedédia, numai odata a adunatu sinodu mare pentru trebile clerului. Si fiendu sinodu mare in a. 1792 pentru juramentulu, carele trebuiá clerulu se lu-depuna noului imperatu Franciscu II., carele cu marire imperatiesce, acel'asi sinodu a poftitu pre santi'a sa episcopulu, fiendu faèia in sinodu, cà dupa ss. canóne si dupa obiceiulu celu vechiu, de regii tierii acesteia intaritu, pentru celea multe smintéle, ce sunt in eparhia acést'a, cà se se indrepte, si pentru padi'a porunciloru lui Ddieu in totu anulu se adune sinodu mare; ci nicecumu n'a voitu la aceea a se induplecá. Caus'a cea adeverata lasu se o afle altii. Adeveratu imperatulu Iosifu II. oprise, cà se nu se adune sinodu mare, si acést'a a respunsu santi'a sa episcopulu Ioanu Bobu la areta'a pofita a sinodului mare; ci indata i fù respunsu de la sinodu, cumca imperatulu n'a opritu, cà nicecumu se nu se stringa sinodu de tíera, fóra cà se nu se adune fora scírea imperatului; imperatulu Iosifu nicecumu n'a fostu opritu, cà se nu se póta cere concessiune spre a aduná sinodu.

Insemnãmu aici, cumca asiediametulu, ce se face in sinodulu mare a episcopíei acesteia a Ardélului, cà se aiba virtute, precumu chiaru este din obiceiulu sinódeloru mari celoru pana acumu facute, trebuie cu iscaliturele si cu pccetile protopopiloru se fia intarite.

Insemnãmu si aceea, cà din nepomenita vreme a fostu obiceiulu in clerulu episcopului Ardélului, cà, — fiendea aórea preste anu se póte intemplá, ce-va lucru de comunu a clerului a fi de lipsa a se lucrá, si nu se póte asia lesne mai demulterior preste anu a se aduná sinodu mare, — se fia 12 protopopi in sinodulu mare din cleru alesi, cari in chipulu sinodului mare se póta cu episcopulu lucrá oríce spre folosulu clerului, inse cu togméla cà aceea, cà de aru gresí ce-va, din care ar urmá daun'a clerului, se póta sinodulu mare desface lucrulu si indreptá erórea. Pre acést'a sinodulu mare din a. 1675 i numesce *juratii scaunului*; sinodulu din a. 1700, carele demulterior susu l'amu pomenitu, i numesce *ctitori jurati*; pe vremea episcopului Inocentie Clainu, carele a fostu inaintea lui Petru Pavelu Aronu, precumu si pe tempulu lui Ioanu Patachi se chiamá *asiesori*, cumu se culege din canonulu 1. alu sinodului mare, carele a fostu adunatu la Fagarasiu in a. 1732 la redicarea episcopului Clainu, si chiaru se vede din inceputulu sinodului celui din a. 1739. Acesti 12 protopopi au obiceiuitu a avé aceea onóre intre ceialalti protopopi, cà in sinodu siedu inaintea celor'alalti protopopi. Vedi inceputurile tuturor sinódeloru celoru acumu pomenite. Alesu-s'au acesti 12 protopopi inchipuitori sinodului mare si in sinodulu mare celu din a. 1792, carele mai susu l'amu pomenitu, dupa-ce a fostu mai pieritu pomenirea loru, si episcopulu Ioanu Bobu inca a voitu, cà si acumu, precumu a fostu obiceiulu, se fia acei 12 asiesori, si a intaritu alegerea loru, dupa-ce s'au promis si s'au legatu, cà cu specele sale voru seboví la scaunu, candu voru fi chiamati, adeca nu voru pofití intru aceea vreme se i tiena de mancare episcopulu. Ci totusi pana acum'a inca neciodata nu i-a

chiamatu santi'a sa Ioanu Bobu, cà se se consultedie cu dñsiii despre lucrurile clerului si ale bisericeii.

§. 43.

XXIV. Privilegiu protopopescu este: a vestí asiediameturile sinodului mare.

Din fire legile si poruncile trebuie se se publice, altcumu cà celea necunoscute nu potu pe cine-va indetorá. Deci si asiediameturile, cari protopopii toti cu episcopulu adunati le facu in sinodu, se cade se se publice in tóta tier'a. Acést'a se severiesce prin protopopi, cari nu este destulu cà se vina de la sinodu si cu gur'a se publice acelea asiediameturi prin eparhiele sale, devremece intru acestu chipu prealesne se póte viri seau gresiéla seau reutate. Pentr'aceea este de lipsa, cà acelea asiediameturi se le aduca scrise si subscrise cu man'a episcopului si intarite cu sigilulu metropoléi, precumu si in sinodulu mare celu din a. 1732 la canonulu 20 s'a asiediatu. „Se pune detoria, dice, tuturoru domniloru protopopi seriosu, cà pentru indreptarea sa fiascecarele asiediameturile acestea, cari intru acestu sinodu mare s'au intaritu si s'au datu, de la prealuminatulu d. episcopu cu autentia si in buna forma cátu mai curundu se le scóta, cu cari antáiu pre sine însu-si, dupa aceea pre cleru si turm'a lui Ddieu cea loru incredintiata indreptandu, spre marirea Atotpoternicului si a santiloru lui, si alu bisericeii folosu intariti si bineinvetiati se fia“. Asemenea si oronduecele celea imperatesci càtra cleru date totdeun'a prin protopopi se vestescu preotiloru si totu clerului.

(finea va urmá.)

Secerisiulu.

Ómenii lun'a lui Maiu o tienu cea mai frumósa dintre tóte lunele anului, — fóra indoiéla pentru aceea, càci in acésta luna se desvólta natur'a in tóta pomp'a ei. Atunci inverdiescu mai frumosu padurile si totu feliulu de arbori; atunci inflorescu mai frumosu campurile, incátu omului, privindu la feliuritele mii de flori, i-se inaltia pieptulu, si nevrendu inca si-aduce aminte de dis'a Mantuitorului: „cà decâtu tóta marirea lui Solomonu sunt mai stralucite florile campului“, deórace stralucirea acestor'a este naturala, cara ceae numai impromutata; atunci pomii cei in floriti si tóte plantele cu o dulce sperantia nutrescu proprietariulu, càci se vedu pre acele fruptele, cari déca se voru cóce si le va ferí Ddieu de stricatiune si de furtunele feliurite, voru sierbí de o placuta mancare; atunci paserile, dupa tristele dñle de iérna cà spre o nóua viétia tredíndu-se, voióse sbóra in aeru, óresícumu multiamita resunandu Atotpoternicului si cu cantàrile loru melodióse implu tóte campurile, provocandu-ne si pre noi: cà se ne inaltiamu capetele, anemele si viersurile càtra ceriu, si privindu la feliuritele plante, ce voru sierbí spre nutritia nóstra, se laudãmu si binecuventãmu pre Ddieu, adese suspinandu intrã anemele nóstre si dicundu: „Tu, Dómne, esti acelu parinte induratu, carele din inceputu porti grigia de tóte; carele si corbiloru le dai mancare, candu puii acestor'a sbiéra càtra tine; la carele si perii capului nostru sunt numerati, si porti grigia de tóte fapturele mici si mari!“

Din acestu punctu-de-vedere privindu lun'a lui Maiu, cine nu va díce, cà aceea este cea mai frumósa si mai gratiósã? Totusi pentr'aceea nu o potemu tiené de cea mai avuta si mai folositoria; càci sperantiele, ce nile intinde, adeseori se nimicescu. Drept'aceea cea mai

deplina si mai folositoria luna o potemu tiené lun'a lui Iuliu; cà acést'a ne-dà panca cea de tóte dîlele, de care ne rogâmu càtra Ddieu in tóte dîlele; acést'a ne aduce tempulu secerisiului, in care materi'a nutrementului celui mai folositoriu si neaparatu trebuintiosu ajunge la perfectiune, se aduna, si se gatesce pentru lips'a depreste anu. Tóte plantele si sementurele sunt darulu lui Ddieu; inse nu-su indestulitorie, déca lipsesce panca. Fia ori in ce abundántia carne, póme, vinu: déca nu e pane, tóte celealalte nu indestulescu pre omu, si dupa pane cá dupa celu mai de lipsa articulu de nutrementu suspina tóta omenimea. Drept'aceea si I. Chr. invetiandu pre apostolii sei a se rogá, le-a disu, cà pentru nutrirea loru cea trupésca inainte de tóte se céra pane de la Tata-lu cerescu, acést'a tienendu-o atátu pentru nutrirea corpului, câtu si pentru sustinerea vietiei a fi mai de lipsa; si fiendca materi'a panii ni-o intinde secerisiulu, care de comunu se severiesce in lun'a lui Iuliu, cu dreptulu o potemu numí si salutá cá pre cea mai folositoria dintre lunele anului.

Inca in legea vechia erá insemnatu restempulu secerisiului, care se chiamá lun'a lui Nizan. In 16 a cestei lune se aduceáu in beserica si se oferiáu cele d'antâie spice cópte; eara dupa finitul secerisiului din apriat'a porunca a lui Ddieu au tienutu Iudeii serbatóre in semnu de multiamita, carea se numiá si „serbatórea spiceloru.“ Atunci pentru efectulu secerisiului din fruptele nóue duceáu pane nóua la beserica, si o aretáu lui Ddieu cá jerfa de buna mirésma pentru nemesurat'a indurare, ingrigire, si binefacerile aceluasi; totodata aducundu-si aminte de petrecerea stramosiloru sei in pustia in restempu de 40 de ani, candu sub corturi se recreasera de ostenelele caletoríei, pre la culesulu vinului si alu celor'alalte frupturi mai aveáu o serbatóre, carea fiendca o-petrecéáu sub corturi, de aceea s'a numitu „serbatórea corturilor“ ori si „serbatórea culesului frupteloru“.

Dupa oronduié'l'a provedintiei ddieesci pre la noi tempulu secerisiului se incepe preste anu in lun'a lui Iuliu, inaintea carui'a plinu de bucuría si sperántia privesce poporulu; apropiandu-se acel'a, cu tóta vioitiunea se gatesce economulu, eara la intrare-i cu o dulce indestulire taia seceratoriulu spicele cele incarcate, mirandu-se de sementi'a inmultita si astfelu graindu intru anim'a sa: „Ddieule, câtu este de nemarginita poterea ta in ceriu si pre pamentu! Tu deschidi ceriulu la tempulu seu; tu versi róua si ploia asupr'a pamentului, si-lu faci cá se fruptifice; tu ai pusu sórele pre firmamentulu ceriului, cá cu radiele sale se incaldiésca pamentulu, se crésca totu feliu de sementiuri si se fruptifice; tu binecuvienti ostené'l'a lucratoriloru, si inmultitu le-dai inderetu ceea ce au incredintiatiu grigei tale cei sante si in buna sperántia au ascunsu in sinulu pamentului! Drept'aceea lauda suflete alu meu pre Domnulu, si nu uita nicicandu nemuneratele lui binefaceri!“ —

Sciu cuadeveratu, cà crestinií cei buni cu bucuría si cu anim'a plina de multiamita si-aducu aminte tot-déun'a, dar mai alesu pe tempulu secerisiului de acele bunatâti ddieesci, din cari se impartasiescu prin secerisiu, vediendu, cumu se ingrigiesce Parintele celu cerescu de panca si nutrirea loru cea de tóte dîlele; ma togm'a are detorintia neiertata fiacarele astfelu a semti si a face, càci dincontra cade in pecatulu celu mai dejositoriu alu nemultiamirei.

Afara de acést'a inse e de lipsa, cá darurile, edeca bucatele castigate prin secerisiu se le pretiuimu dupa

cuvientia, respirea se o incungiuurâmu, se le in intrebuintiamu cu folosu si cuvientia, càci sunt darurile lui Ddieu. — Cine nu scie, cà copiiloru sunt pretiuite darurile, ori de la cine se le cápete acelea? inse cu multu mai pretiuite-su acele, ce le cápete de la parinti. Orice feliu de distingere, vina aceea ori si de la cine, e pretiuita; inse cu multu mai virtosu e pretiuita ceea ce vine de la imperatu. Au nu trebue deci se fia cele mai pretiuite si mai onorate darurile si bunatâtile, ce le primimu de la celu mai bunu parinte, de la Imperatulu ceriului, fóra vreo demnitate a nóstra, din fruptele pamentului? Si totusi câtu sunt de acei'a, cari de le si pretiuescu pe unu minutu acele daruri si binefaceri, degrabu inse le dau uitarei, pentrucâ lipsesce dintr'insii statornic'a crestinesca! Sunt ei asemenea copiiloru nepreceptuti, cari uneltele de jocareia, fia acele câtu de pretiuite, numai scurtu tempu le iubescu, pana adeca se urescu cu ele, apoi le sférma, le arunca, le calca in tina, necautandu nici la persón'a daruitorului, nici la pretiulu darului, fia acel'a mare seau micu.

Mai incolo incátu pentru fruptele secerisiului este de lipsa, cá acele se nu le prepadimu, adeca spre scopuri rele si pecatóse, spre lucruri netrebuintiose se nu le stricâmu, ci mai bine cu cuvientia si cumpatare se le intrebuintiamu, tienendu inaintea ochiloru indreptarea cea adeverata, cá nu cum'va se pierdemu calea cea buna si se facemu nedreptate atátu asupra daruitorului Ddieu, câtu si asupr'a nóstra. Si óre cari sunt lucrurile cele pecatóse, netrebnice, nefolositorie? Mai alesu e lacom'a in mancâri si beuturi, prin cari cine-va nu lui Ddieu, ci pantecelui seu nesatosu face sierbitiu; apoi unoru cá acesti'a le profetiesce Spiritulu s., cà nu numai nu se voru inavuti, ci inça voru suferi multe fe-liuri de lipse, ma si mórte tempuriia si-voru castigá. — Câtu sunt de acei'a, cari o parte bunicica din castigulu anualu o punu in cosiulu Judanului in capulu beuturii, ce o hêlbarescu peste anu, eara ei suferu lipsa cu toti ai sei dinpreuna! Au nu este apoi acést'a pecatu strigatoriulu la ceriu, au nu sunt unii cá acesti'a nedrepti faciá cu Ddieu si cu sine?

In urma fruptele secerisiului se le intrebuintiamu bine si cu folosu. Noi nu suntemu proprietari nemarginiti ai bunuriloru nóstre, ci numai usufruptuari; numai intr'atât'a potemu díce cà-su ale nóstre, incátu in intielesulu strinsu alu cuventului avemu lipsa de ele; ceea ce prisosesce, nu e alu nostru, suntemu numai portatori de grigia si avemu detorintia neiertata a-le intórce, dupacumu a poruncitu Ddieu, adeca: se ajutâmu pe cei lipsiti, cu cari impreuna avemu unulu si acelasi Parinte cerescu; se dâmu mai incolo din cele ce prisosescu pentru inaintarea si inflorirea asediamentelor de invetiatura, luminare si desteptare, — cà vomu avé resplata de la Domnulu.

Celu ce cugeta si face astfelu, acel'a intrebuintiédia darurile si fruptele secerisiului cu folosu, cu cuvientia, spre marirea lui Ddieu si mantuirea propria.*)

Vasilii Popu,
parochu gr. c. in Busiacu.

* D. auctoru ar face unu sierbitiu onoratei nóstre preotíme, adaptandu atari aforisme asia de usioru si frumosu stilisate astfelu, câtu se se póta folosi nu numai cá lectura placuta, ci si cá invetiaturi ocasionali crestinesci, indegetandu-se totodata ocasiunea pentru fiacare. Red.

Corespondintia.

Sabiiu, 1 Iuliu 1866.

Onorabila Redactiune! Spre a satisface dorintei respectivilor dd. contributori in favoarea edificării noului case parochiale si protopopesci gr. c. in Sabiiu, mi-ieu voia a comunica Onoratei Redactiuni aici alaturat'a lista, cu aceea rogare, ca se binevoesca a o publica in pretiuitulu nostru diurnalu basericescu. Totdeodata spre a siera de exemplu si altor'a, mi-ieu tempu a descrie pre scurtu si impregiarile, intre cari s'a redicatu cas'a parochiale si protopopesca gr. cat. din Sabiiu.

Demultu s'a sentitu preaduncu lips'a de o noua casa par. si protop. in Sabiiu, fiindca cas'a vechia edificata in a. 1711 nu era nicedeacatu acomodata pentru locuinti'a unui parochu in Sabiiu, chiaru si din respectulu sanetatiei, fiindu tare umeda si confundata in pamentu. Din ast'a cauza predecesorii parochi ai Sabiiului si-au batutu multu capulu, ca cumu aru pote se redice o noua casa parochiale; dar lips'a mijloceloru necesarie, lips'a baniloru, a nemicitu tota intentiunea loru cea buna. In urma lips'a unei noue case parochiale devenindu neincungiurabile, parochulu si protop. actuale si-a pusu carulu in pietrii, ca cu orice sacrificiu se se redice demultu-dorit'a noua casa parochiale. Spre acestu scopu, s'a incercatu tote mijlocele euventiiose: s'a rogatu ven. ordinariatu metrop., ca se publice colecte de la preotime si poporu in archidieceasa; s'au rogatu ad personam' barbati de frunte din cleru si intieleginti'a laica, ca se vina intr'ajutoriulu nostru prin contribui si oferte; s'a aruncatu unu evantu anumitu in bani pre poporeni respectivi, cumu si pre preotimea si poporulu tractuale; s'a cerutu ajutoriu chiaru si de la comunitatea cetatiei Sabiiului. Aceste incercari, desi n'au, avutu nece pre departe rezultatulu doritu, totusi incat'va au ajutatu si respectivu inlesnitu ajungerea scopului nostru; caci din partea cetatiei ni-s'a datu unu evantu de materialu, si anume ca la 38,000 caramide; ear ca contribui din tote partile s'a adunatu pana acumu sum'a de 372 fl. 90 cr. v. a. Se intielege inse de sine, ca cu materialulu capetatu de la cetate, cumu si cu sum'a de contribui adunata, inca nu s'ar fi potutu edifica noua casa; ear baserica n'avea capitalu gat'a mai multu, decatu vreo 700 fl. v. a., si si din acei'a 500 fl. erau dati inpromutu pre le privati, din cari parte mai mare nice pana acumu nu s'au potutu scote. In ast'a strimtorare, ca totusi scopulu atientitu se se pota ajunge, respectivulu parochu si protop. s'a determinatu a inpromuta beserice prelanga 5% tota substanti'a sa castigata in tempu de 18 ani ai sierbitiului seu, cu conditiunile cele mai moderate, adeca ca din partea beserice se se refundeie sum'a inpromutata dupa potintia si impregiaru pre rondu in decursu de mai multi ani. Venitulu anuale alu beserice gr. c. din Sabiiu consta singuru numai din o dotatiune episcopesca-bobiana de 21 fl. v. a. pre anu, cumu si din tacs'a pentru clopote, pentru loculu de gropa in cimiteriu, si din adunatulu cu cuthi'a in beserica; pamentu seau alte venitui n'are beserice'a. — Cu tote aceste dorit'a casa parochiale si protop. prin unu deosebitu zelu si sacrificiu se redica, si acumu se afla sub coperisiu, si inca se redica o atare casa parochiale, carea sierbesce spre onorea confesiunei gr. cat. in Sabiiu. Acest'a casa are doue ronduri cu 5 odai comode.

Prin redicarea noului case parochiale s'au ajunsu trei scopuri: antaiu, redicarea onorei si demnitatiei confesiunei gr. cat. aici in Sabiiu, in o cetate principala a patriei; a dou'a prin redicarea noului case parochiale s'a ascuratu viitoriulu scolei popularie gr. c., fiindca vechi'a casa par. pote sierbi de casa de scola*), si cu modulu acest'a nu vomu fi costrinsi din dotatiunea anuale numai de 100 fl. v. a. a plati si docinte si si chiria pentru cas'a de scola,

*) Fora indoiela reparandu-se mai antaiu cumu se cade, caci altmintrea casele unede si nesaneose nici pentru scole de baiati nu-su apte. Red.

cumu amu platitu pana acumu in 2 ani de dile; si a trei'a, prin redicarea noului case parochiale s'a ajunsu si acelu scopu, ca parochulu nu va fi constrinsu cu pericolulu sanetatiei sale a mai locui si de aici incolo in casa umeda, nesaneosa si prelanga aceea cu totulu necorespondentia pozitiei si demnitatiei unui parochu, si inca in Sabiiu!

Aceste sunt dar prescurtu impregiarile, intre cari se edifica noua casa parochiala si protop. gr. c. din Sabiiu. La tempulu seu, deca va fi cu voi'a On. Redactiuni*), nu voiu lipsi a comunica spre publicare intregu computulu despre perceptiunile si erogatiunile la noua casa parochiale, si acest'a din acelu motivu, ca ne-place forte tare publicitatea in lucrurile publice, si mai alesu candu e vorba de bani publici, si cu acest'a ne semtimu detori atatu spre legitimarca nostra, catu si spre multiamirea respectiviloru p. t. domni oferitori. —

List'a de contribui.

P. t. domni contributori la noua casa parochiala gr. c. sabiana sunt urmatorii: escel. sa d. archiepiscopu si metropolitu A. Sterca Siulutiu a contribuitu 50 fl. v. a., ilustr. sa d. episcopu alu Ghierlei dr. Ioanu Vancea 30 fl., rdsimulu d. canon. metrop. Constantinu Alutanu 5 fl., rdsim. d. can. metrop. Timoteiu Cipariu 5 fl., rdsim. d. can. metrop. Const. Papfalvi 5 fl., rdsim. d. can. si secretariu metrop. Ioanu Negrutiu 5 fl., rdsim. d. can. metrop. Ioanu Chirila 5 fl., rdsim. d. can. metrop. Gregoriu Mihali 5 fl., rdsim. d. can. metrop. Antoniu Vestemianu 5 fl., rdsim. d. prepositu capit. Macedonu Popu 10 fl., rdsim. d. can. Ioane Anderco 2 fl., rdsim. d. can. Michael Siorbanu 1 fl., rdsim. d. can. Ioanu Szodoro 1 fl., rdsim. d. can. Ioanu Gulovich 1 fl., d. prof. d. teologia dr. Victoru Mihaly 1 fl., d. notariu consist. Lazaru Huz'a 1 fl., d. prof. d. teologia Michailu Ivascu 1 fl., il. sa d. cons. gub. Paulu Dunc'a 20 fl., il. sa d. consiliariu de fin. Petru Manu 10 fl., d. parochu si protop. gr. cat. alu Sabiiului Ioanu V. Rusu 25 fl., il. sa d. episcopu alu Lugosiului dr. Alesandru Dobr'a 10 fl. Prin il. sa d. consiliariu de scola dr. Ioanu Maioru s'au tramesu: a) de la d. sa 5 fl., b) de la il. sa d. cons. gub. Elia Macelariu 3 fl., c) de la il. sa d. cons. gub. Vasiliu Buteanu 2 fl., d) de la d. advocatu dr. Ioanu Ratiu 1 fl., e) de la d. secr. gub. Ladislau Vajda 1 fl., De la d. par. in Secadate Dem. Cuteanu 2 fl., de la d. par. in Ludosiulu mare Alesandru Bel'a Sieusianu 2 fl., lad'a baserice gr. cat. din Resnariu 2 fl., d. par. gr. cat. din Resnariu Ioanu Popu 1 fl., de la d. par. gr. cat. din Sadu Ioanu Clainu 1 fl., de la d. par. gr. cat. din Hamb'a Anania Decei 1 fl., d. parochu in Caltvaseru Nic. Vintila 20 cr., d. par. in Nucetu Eliseiu Lazarits 2 fl., d. par. in Sialdorfu Paulu Lebb 6 fl., d. par. in Orlatu Petru Bradu 2 fl., capelanulu gr. c. alu Sabiiului 2 fl., d. par. in Slemnicu Sim. Mihaltianu 2 fl., d. par. in Toparcea Dem. Munteanu 2 fl., d. par. in Birghisiu Nic. Farkas 2 fl., d. par. in Ibisdorfu Nicet'a Orosz 2 fl., d. par. in Ghisas'a de susu Ioanu Veltianu 5 fl., d. controloru la case'a provinciale din Sabiiu Gabriele Vajda 10 fl., d. c. r. capitanu de gendarmeria Mihailasiu 2 fl., d. c. r. capitanu Margineanu 2 fl., d. oficialu Nicolau Isaacu 2 fl., d. c. r. capitanu in pensiune Paserariu 3 fl., d. prof. de pictura Constante 1 fl., d. adjunctu la institutulu smintitiloru de minte Halmagy 2 fl., d. c. r. maioru in pensiune Turbath 2 fl., d. Teodoru Mezei 2 fl., d. sierbitoriu de cancelaria Ludovicu Gram'a 2 fl., d. sierbitoriu de canc. Arionu Petrutia 2 fl., Ioanu Luc'a poporanu gr. c. din Sabiiu 2 fl., Ioanu Cioc'a pop. gr. c. 2 fl., Elia Florea pop. gr. c. 2 fl., domn'a de Kayser 2 fl., Elia Miherti'a poporanu gr. cat. 1 fl. 50; d. c. r. capitanu Ioanu Poplaccanu 2 fl., Teodoru Vacariu poporanu gr. c. 40 cr., veduv'a An'a Muresianu 1 fl., Ioanu Nicolae poporanu gr. c. 50 cr., Paraschiv'a lui

*) Pentru trebi de interesu publicu stau columnele nostre totdeun'a Red.

Febri pop. gr. c. 1 fl., Constantinu Isianu pop. gr. c. 1 fl., veduv'a An'a Baci poporana gr. c. 1 fl., soçi'a lui Ioanu Martinu poporana gr. c. 50 cr., Teodoru Nagy-Ferencz poporanu gr. c. 30 cr., Petru Luc'a 30 cr., veduv'a Domnic'a Dorsia 50 cr., d. cancelistu Vasiliu Ardeleanu 1 fl., d. oficialu la casea prov. Poparadu 2 fl., baseric'a gr. cat. din Hamb'a 2 fl., Zacheiu Comsiuti'a poporanu gr. c. 1 fl., Elia Popei Danu poporanu gr. c. 1 fl., Ioanu Popu poporanu gr. c. 1 fl., d. Georgiu Pop'a poporanu gr. c. 5 fl., Ioanu Rotariu poporanu gr. c. 2 fl., din lad'a basericci gr. c. din Sialdorfu 5 fl., cá colecta de la poporulu din Sialdorfu 40 cr., lad'a basericci gr. cat. din Sielcâu 5 fl., cá colecta de la poporulu din Sielcâu 30 cr., lad'a basericci gr. cat. din Caltvaseru 1 fl., d. par. in Mighindol'a Nic. Stoianu 1 fl., lad'a basericci gr. cat. din Orlatu 20 fl., cá colecta de la poporulu din Orlatu 2 fl., lad'a basericci gr. cat. din Stenea 5 fl., lad'a basericci gr. cat. din Secadate 2 fl., lad'a basericci gr. c. din Tilis'a 2 fl., lad'a basericci gr. cat. din Slemnicu 2 fl., d. Davidu Pandrea poporanu gr. c. 2 fl., d. Stefanu Suciú curatoriu alu basericci gr. c. din Sabiiu 2 fl., d. oficialu de judecatoriá Dordea 2 fl., d. oficialu la casea provinciale Chindea 2 fl., Ioanu Munteanu poporanu gr. c. 1 fl., Iosefu Cioc'a pop. gr. c. 50 cr., Ioanu Murgu pop. gr. c. 50 cr., Georgiu Munteanu pop. gr. c. 1 fl., Ioanu Buccanu pop. gr. c. 1 fl., Ioanu Boianu pop. gr. c. 1 fl., Lazaru Boboteanu 2 fl., comun'a bas. gr. c. din Noulu romanescu. 5 fl. Sum'a intrata pana acumu 372 fl. 90 cr. — De la reprezentanti'a basericci gr. cat. din Sabiiu.

Ioanu V. Rusu, parochu si protop. gr. c.

San-Georgiu. 14 Iuliu 1866.

„Descépta-te Romane“ e cantarea, cu carea se incheiara asta-di esamenele in scól'a triviala din San-Georgiulu-romanescu, si cu cuventele prime ale aceiasi cantári incepu si eu a serie despre rezultatulu acelor'a; pentru-ce inse voiu fi justificatu in cele urmatóric.

Conformu ordinatiunei inspectoratului districtualu se incepú esamenulu ieri dupa amédiadi cu clas'a antáia, asta-di s'a continuatu cu clas'a a dóu'a si a trei'a, s'au cetitu clasificárele si s'au impartítu premiele.

Resultatulu a fostu bunisioru, cáci progresulu dupa inpregiurári a fostu destulitoriu. Inspectorale districtualu s'a aflu nemultiamitu, mai alesu cu clas'a prima. Si óre unde jace caus'a, cá nu s'a aretatu acelu progresu, ce s'ar fi asceptatu? Debunáséma nu in invetiatori; cáci acei'a sunt destulu de zelosi, si mai alesu incontr'a celui din clas'a antáia nu póte avé nime nici cátu-i negru sub unghia, deórace zelulu si portare lui sunt prea cunoscute, apoi alt'a e a invetiá o clas'a cu unu despartimentu si alt'a o clas'a cu trei despartimente. Dara caus'a jace in necrearea scólei. In clas'a prima au fostu inserisi 99 scolari; din acei'a mai a trei'a parte nu au cercatu scól'a de locu, ceialalti o dí o au cercatu, dóce trei nu. In clas'a a dóua 47; din acesti'a la esamenu s'au infaçiosiatu 26, si din acesti'a au fostu numai cáti-va, cari preste anu nu au remasu de locu de la scól'a. In clas'a a trei'a au fostu 43; din acesti'a numai 14 au cercatu scól'a regulatu, 8 n'au venitu intregu semestrulu, ceialalti au remasu altulu mai multu, altulu mai puçinu. Deaici se póte usioru precepe neindestulirea inspectorului cu progresulu facutu, prelanga tóta diliginti'a invetiatoriloru. Si cumu s'ar si poté asceptá progresu de la unu invetiatoriu, care in tóta diu'a are alti scolari? Prelanga o cercare a scólei cá acést'a eu aflu a fi progresulu facutu fórte mare. — Va intrebá cine-va, cá ce póte fi caus'a unei neglegeri atátu de mare a scólei? Eu o aflu aceea de o parte in lips'a cea mare ce domnesce pre aici, de alta parte in nepartinirea si nesprigionirea din partea organeloru competinte. Si din asta cauza am inceputu si eu corespundinti'a cu cuventelo „Descépta-te Romane“; cáci cugetu cá ar fi tempulu se se descepte si organele competinte odata din somnulu nepasarei. Dícu si repetiu alu nepasarei, si credu cá nu

fóra cauza; deórace acele organe nu numai nu aflu lucrulu demnu de ostenála a cercá mai adeseori scól'a, ba nici chiaru in diu'a de esamenu nu si aréta cinstitele façe in sal'a, unde se tienu acelea. De ast'a din urma inse potu se i escusu, cá póte cá nu au sciutu cumca chiaru siefulu districtului se aflu pre aici, seau celu puçinu nu au crediutu cá va mierge la esamenu, pentrucá la aceea intemplare si domni'a loru se aretá pre acolo, cá se demustre zelulu ce-lu au pentru binele si inaintarea culturai poporului, depro ale carui spate traescu si din alu carui sinu au esitu. Atát'a despre esamenulu de la scól'a triviala.

Cu asta ocasiune voiu se mai atingu ce-va despre unele defecte, ce am observatu in invetiamentulu din scólele nóstro din acestu districtu.

Am fostu martoru*) la esamenele scóleloru gimnasiáli si normali din Naseudu, si acumu la a cestei triviale. In ambe locurile am observatu, si anume in cele din Naseudu mai puçinu, ci aici multu mechanismu. De nu asi fi avutu parte in tenoretiele mele, póte nu asi scí destulu de bine, ce defectu mare e mechanismulu in invetiamentu. Detorinti'a invetiatorului este a desvoltá mintea cea tenera a scolariloru, a-i face se cugete; apoi prin mechanismu cumu se desvolta judecat'a tenerului, se póte vedé indata ce incepe a recitá si duraf cá o mór'a, candu o pornesci se amble. Prin urmare e de lipsa, oá acestu mechanismu se se tramétia din scólele nóstre acolo, unde va fi primitu de bunu. Alt'a e decum'va órecare invetiatoriu voiesce, cá scolarii sei se invetie numai pentru esamenu; atunci metodu mai bunu nu-i cá a face din copii masine; numai unu atare invetiatoriu trebue se se róge de toti auditorii, cáti voru fi de faça la esamenu, se fia asia de buni si se nu intrerumpa pre vreunu scolariu in respunsulu seu, pentrucá atunci pierde firulu, se confunda, si asia biectulu baiatielu a gatatu cu tóta scienti'a.

Alu doilea defectu este, cá noi nu avem o sistema seau unu planu de invetiamentu, de care se-ne tienemu cu totii, ci fiacare are termini tehnici proprii, espresiuni proprie, planu seau sistema propria. Eu credu, cá toti avem se miergemu seau se nesuimu cátra aceea meta, si pentr'aceea toti amu trebuí se miergemu pre aceea cale in acelasi modru, folosindu acelesi midilóce; fiacare se nu miérge in unu tempu mai multu, decátu e prescriu pentru tempulu acel'a; cáci de miergemu mai multu, trecemu de la locul destinatu, inse nu ajungemu acolo, unde au ajunsu, cari au pornitu mai de tempuriu, si asia candu ne cauta, nu suntemu nici dincóce nici dincolo. — Acestu defectu dupa convingerea mea vine de acolo, cá nu se tienu conferentie iavetiatoresci, si nici nu se va poté delaturá pana atunci, pana candu nu se voru tiené atari conferentie, la cari se iec parte toti invetiatorii de la scólele comunali, normali si gimnasiáli. Aici apoi se se discute si satoréscu unu planu de invetiamentu corespundietoriu; aici se se cerce, cumu s'ar poté introduce unu metodu cátu mai practicú, s. a. s. a. . . Nu va fi numai unulu, care va díce: cumu se póte aceea, cá la conferentiele invetiatoriloru se iec parte si coi de la gimnasiu, si pentru-ce se iec, candu gimnasiulu e o scóla separata de cea normala si desinestatatória? Eu sum inse de aceea convingere, cá scolarulu incepe in scól'a comunala, si, de nu se dà spre alte meserie, gata in academia ori universitate; prin urmare de la scól'a comunala pana la universitate e numai un'a scóla, despartita in mai multe sectiuni si clase. Apoi de la aceea scóla, ce nu are aceea organizare pentru tóte clasele, nu ai de asceptatu multu. Scól'a comunala e bas'a celei normali ori triviali, cést'a e bas'a gimnasiului si o pregatire pentru acel'a, eara gimnasiulu e bas'a si pregatirea pentru universitate. Tóte formédia unu trupu, si unu trupu nu póte avé mai multu decátu unu sufletu.

P.

*) Cá se potu vorbí deajunsu despre acést'a, ar fi trebuitu se cercu tóte scólele din districtu; inse indesiertu, cá, desí am voitu, n'am fostu norocitu a poté folosi ocasiunea spre a face acést'a.

Clusiu, 25 Iuliu 1866.

Credeti că nu va fi desinteresatu publiculu cetitoriu, candu vomu referá sciri despre cultur'a natiunala, propastrea si zelulu, ce se desfasiura pe aici in interesulu desvoltarei generale si a inaintarei natiunale; căci scimu, că la totu Romanulu i-salta sufletulu de bucuria, vedindu desvoltandu-se flórea natiunala.

In dominec'a trecuta dupa serbarca cultulu divinulu in beserica locala gr. cat. se tienù esamenulu scólei populare romane sub presiedinti'a ilustr. sale dr. I. Maioru consiliariu de scóla si a reverendisimulu d. Ioanu Pamfilie protopopu localu, in presinti'a unui publicu numerosu din clasele mai inalte si populare, — si o datorie morala ne silesce a marturisi, că copilasii acesti mici ne suprinsera preste aseptare. Se pareá de mirare diliginti'a aceea, prin care se potù tredi in nesce minti fragede atât'a istefime, si in sinurele asia de nedesvoltate atât'a inclinare spre credintia, moralu si virtute. Erá placere, a audí de la copilasii acesti'a principiele fundamentali gramaticale si regulele ortografice, scienti'a din religiune, biblia, istori'a naturala, matematica, si dechiamatiunile ce le rostiáu cu atât'a elocintia, bravura si precisitate; ear in urma cá tóte mai tare ne suprinse istori'a colonisarii Romaniloru in Daci'a, dechiamata cá o poveste populara de o copilitia mica, cu voce curata, cu cuvente alese si sufletu esaltatu; precumu si cuventarile, cea deschidietória dechiamata de unu copilasiu, ear cea incheiatória de o copilitia cu deosebire in numele sororiloru ei, precumu se esprimá. — Ne fórte bucurámu, că noi avuramu norocirea a ne capetá unu docinte si cantaretiu dintre cei mai emininti din scólele preparandiale ale Naseudulu, care chiaru asia ne a suprinse si in anulu trecutulu cá esttempu. Nu sciu de mai avemu multi astfelu; dar credu, cumca, candu vomu avé asemenea scóle si asemenea docinti, pelanga o conducere salutaria poporulu nostru trebuie se misce, se propasiesca. Meritululu trebuie recunoscutu: docintele nostru e unu june emininte, cu o metoda rara, si pre cararea sa activu, demnu de recunoscintia. Dupa-ce se fini esaminarea, il. sa d. consiliariu de scóla tienù o vorbire scurta dar ponderósa către parintii copiiloru. „Copiii ne voru fi parintii nostri la betranetie, dice, si celu mai tare midílocu spre a ne asigurá stim'a copiiloru la betranetie e crescerea.“ In urma li se inpartira copiiloru premie in bani prin dd. Maioru si preotii locali, chiaru si din banii proprii.

Cu finea lui Iuniu in gimnasiulu rom. cat. de aici absolvara 52 de teneri cu esamenu de maturitate, intre cari 16 sunt Romani, cei mai multi dintre ei teneri de mare sperantia, dar, dorere, pentru neajunsele materiali lipsiti de potinti'a de a continua studiile mai inalte. — Cu o ocaziune amintescu, că profesorii gimnasiali eara si-incepu tractarile sale cele dure si neomenóse față cu tenerii romani, si acést'a o aréta ei si la calculare fóra cea mai puçina sfiire. Mai in anii trecuti ast'a erá mod'a ordinaria in Clusiu; unu tempu sub energi'a revdsimulu domnu canonicu Ioanu Negrutiulu, cá fostu protopopu, incetasera acestea tractari, cari mersesera pe atunci pana la cea mai spurcata persecutare; dar acumu eara si-incepu rol'a incetu incetu. — De vreo trei ani studintiloru romani li se propune religiunea in limb'a romana prin revdsimulu d. Ioanu Pamfilie protopopulu localu. E demna de lauda si recunoscintia acést'a fapta, cu atât'a mai tare, căci domni'a sa pentru acestu sierbitiu de mare insemnatate nu e dotatu de nicaiuri cu nemica; apoi si chiaru localitatea de prelegere le-lipseste, fiendu clasele ocupate de junii magiari.

Jun'a nóstra academia inca infloresce si inainta cu celu mai inbucuratoriulu succesu. In a. tr. avù 230 de teneri, dar intre cari dorere numai 25 romani; ci se inmultiescu din anu in anu, si asia credemu, că preste puçinu tempu vomu deveni, si déca nu in maioritare, dar barem la unu numeru frumosielu. Esttempu absolvara pátru insi, toti teneri de buna sperantia, — si neobositulu nostru capelanu d. Gregoriu Chif'a. Nu potu se nu amintescu energi'a si activitatea cea zelosa, ce o desfasiura acestu barbatu in tóte functiunile sale. Pelanga atât'a ocupatiune grea, ce o

are domni'a lui cá capelanu, afara de functiunile besericesci, a visitá si a intinde mangaiare celoru din temnitie, a visitá bolnavii prin spitale si alte multe, si pelanga tóta resolutiunea de a remané pe carier'a sa, ce o continua cu tóta regularitatea, se resolvá a ascultá si jur'a cá auditoriu publicu, care o si absolvá cu succesu laudabilu. Recomendámu atentiunei venerabilulu consistoriu acestu barbatu zelosu, care cu studiulu de dóue facultati, cu energi'a neobosivera desfasiurata pana acumu sperámu a poté deveni unu organu activu alu besericeii si natiunei. Cátu nu póte face unu preotu juristu pentru poporu si natiune, neluandu in considerare necsulu ce este intre drepturile civile si carier'a preotiesca?! Meritululu trebuie se fia remuneratu, astfelu vomu nesu la studiulu, la fericitarea poporulu, si la desvoltarea natiunala.

V. R. B.

Din Maramuresiu, 16. Iuliu 1866.

Clarissime Domnule Redactoru! Desí numai de ieri de alalta me affu cu locuinti'a pre clasiculu pamentu alu Maramuresiulu, speru totusi că nu mi se va luá din nici o parte in nume de reu, déca me voiu incumetá a esi din candu in candu in publicu câte cu o inpartasire despre lucrurile si giurstarile nóstre de aici, si déca astadata me grabescu a face o descriere rapsodica a starei instituteloru nóstre de invetiamentu.

Marmati'a, — cuibulu lui Dragosiu, léganulu Moldaviei, — abia numera asta-di 60 de mii de Romani, cari cu 120 de mii de Rusi si 15 mii de Unguri facu poporatiunea ei peresinte. Precumu lu-cunoscu eu pana acumu pre poporulu romanu din Maramuresiu, lu-affu că posiede órecare gravitate si se falesce cu auctoritate; ce devine si deacolo, că in acestu comitatu, care erá alu treilea in Ungari'a dupa multimea nobililoru, dintre 24 de mii de nobili pana in 20 de mii sunt romani. Inainte de 1848 eara numai nobilulu figurá cá cive alu patriei; de la Romani depindeá dara deregerea acestui comitatu, inse dinsii (afara că pre fiii loru i-puniáu de deregatori) nu s'au mai folositu de alta suprematia, deací n'au scoli, n'au orasie sel.

Sentiulu natiunalitateri desvoltatu la Romani maicuséma de la 1848 incóce, — desí intre preoti se potu face multe, eara intre intieleginti'a civila inca puçine esceptiuni laudabile, — totusi n'a strabatutu si nu s'a desvoltatu in Maramuresiu inca in aceea mesura, cá pre aiurea. Dara, ce inca este fórte demnu de lauda, si domnii civili toti cu multa placere si iubire se alipescu de baserie'a nóstra gr. cat.

In gimnasiulu inf. rom. cat. de Sziget dintre 114 de scolari 28 sunt romani, 18 rusi, cu ce dupa poporatiunea mai susu aretata necidecátu nu ne potemu indestuli, mai alesu că Ungurii ref. mai au si unu gimnasiu intregu totu acolo. Scolarii in gimnasiulu rom. cat. mai toti, in cel'a alu reformatiloru mare parte sunt Maramuresieni. — Din 1862 incóce pentru interesulu Romaniloru in gimnasiulu rom. c. este infientata o catedra de limb'a romana si religiunca gr. cat. (aseminea s'a facutu si pentru Rusi). Dara desí atât'a neci pre departe nu e in stare a coresponde dreptei pretinsiuni a Romaniloru; totusi, déca vomu aseminá starea presinte cu trecutulu, in care eu cá absolutu gimnasistu nu scieám neci ceti nici serie romanesce, eu o affu inbucuratori'a, dupa care inceputu aseptámu unu venitoriulu si mai bunu.

Dupa proieptulu si iniciativ'a comitelu supr. ilustr. d. Iosifu Manu s'a fundatu in Sziget in a. 1861 unu institutu romanu, *preparandi'a si convictulu*, cu scopu cá se se dee sateloru din Maramuresiu invetiatori evalidati si se se provéda cu intertentiune órecati scolari miseri din gimnasiulu localu. Institutulu apromiteá la inceputu celea mai frumóse sperantie; dominiulu erarialu i-doná unu fundu intravilanu cu edificie, care ajunge 20 de mii de fl.; comitatulu se deoblegá a-i dá 15 mii fl.; pe óle de subscriere a suitu sum'a pana la 8 miie fl.; — preparandi'a a si pasitu inca atunci in viétia, si in presinte 18 insi frecventédia prelegerile; inse intarirea si facultarea institutulu nici pana asta-di

nu s'a potutu esoperá de la inaltulu guvern, pentrucà conducatorii institutului in 1862 s'au fostu retrasu de la guvernarea comitatului, ear cari au urmatu au fostu inimizii Romaniloru. Ci astadi eara s'a inceputu lucrarea pentru organisarea lui, care inpregiurare, cu sumele si de acumu inainte subcriende, ne convingu, cumca din acestu institutu multu bine se va reversá asupr'a Romaniloru Maramuresieni.

Ce s'atinge de scólele satesci, acelea nicaiuri aru poté se ajunga asia usioru la infflorire, cá in Maramuresiu. Satele romanesci sunt mari, locuite de nobili poprietari, au venitu comunalu din regalie, mori, paduri, munti, scl. Multu s'a inaintatu acestu lucru si pana acumu; temeiu este pusu prin silinti'a maritului guvern d'icesanu, care in tóte satele a legatu contracte cu poporenii pentru plat'a invetiatoriului, carea suie si la 3—400 de fl. Tóte satele sunt provideute acumu cu invetiatori, si pe acolo, pe unde in trecutu nu aveáu neci cunoscintia despre scóla, se incepu a-se dedá pruncutii a cercetá cu bucuría locuinti'a Museloru.

Preste totu poporul romanu d'in Maramuresiu este religiosu, sanetosu, destulu de frumosu, voiosu si andresnetiu, si inainte de tóte constitutiunalu si falosu. Deunde mi-vine voia a anotá, cumca preaintieptiesce a facutu guvernulu Romaniei, candu la adunarea literaria de Bucuresci pofli si Maramuresieni; lucru cuvientiosu a fostu acest'a si pentru trecutul Maramuresiului, si se si supera Maramuresienii, de ce nu i-a ajunsu noroculu, cá báter unu Maramuresianu se iec parte la aceea adunare marétia; càci sunt si aici barbati romani literati, unu vicariatu romanu are Maramuresiulu, care oficiulu seu l'a dusu si lu-duce in limb'a romana; apoi dinsicu credu, cà la o atare soçietate filologica-scientifica erá de lipsa se fia represintatu totu tienutulu.

I. P.

Inca unu documentu in tréb'a scóleloru.

In legatura cu articulu „sacrificie pentru scopu scolasticu in vicariatulu Hatiegului“, publicatu in nru. tr. alu „Sionului rom.“, avendu la mana in copia unu documentu despre zelulu càtra scóle alu oficiolatului comitatensu de Huniadór'a, si despre zelulu si energi'a fostului órecandu jude cercualu a Totesciloru, Franciscu Iechimu, lu-comunicu in acestu organu besericescu spre cunoscintia publica, precumu urmédia:

Nru 267. Reverendisime Domnule Vicariu!

Prin decisiunea oficiolatului comitatensu din 26 Augustu a. c. nru. 1776 s'a facutu dispusetiunea, cá in tóte comunele se se arendedie crismaritul pe lunele Octobri, Noembri si Decembri a. c., si banii, ce se voru poté castigá, se se administre spre folosulu scóleloru comunali.

Subscriulu si-a datu tóta silinti'a, a castigá unu numeru câtu de mare spre acestu scopu frumosu, si in urmare a esítu la

1)	comun'a Paclisi'a	. . .	33 fl. 50 cr. v. a.
2)	„ Santa-Maria	. . .	10 „ — „
3)	„ Balomiru	. . .	6 „ — „
4)	Subcetate	. . .	61 „ — „

eara la Totesci inca nu s'a potutu otarí, fiendca acolo se afla arenda domnésca in 3 crisme, si asia pentru comuna nu s'a aflatu nime se o arendedie. — Banii acesti'a au a se depune cu esírea arende la subscriulu, dupa-ce pelanga cvietantia se voru administrá la diversii curatori seu inspectori scolastici.

Drept' aceea mi-ieu onóre a face acést'a cunoscutu Preaonorate Domniei Vóstre, cu aceea rogare, cá se binevoiti a - mi face cunoscute pe acelea persóne, cari sunt incredintiate cu administrarea acestoru bani, si totodata se binevoiti a dispune, cá cu inceputulu tórnei se se deschida in tóte comunele scóle; càci subscriulu se va aflá fericitu a intinde in acést'a privintia mana de ajutoriu, pentrucà numai prin scole bune si multe se póte scóte natiunea nóstra cea numerósa din intunereculu celu mare.

Primiti pelanga acést'a, Reverendisime, incredintia-rea despre a mea consideratiune, cu carea am onóre a me numí alu Reverendisimei Domniei Tale umilitu sierbu

Fr. Iechimu m. p., jude cerc. alu Totesciloru.

Hatiegu, in 3. Octob. 1861.

Banii arende depre cele trei luni de tórnna a comunelor in acestu documentu memorate s'au strapusu de càtra fostulu jude cercualu de pié aducere aminte, Fr. Iechimu, oficiului vicarialu din Hatiegu spre scopulu destinatu, deunde apoi s'au datu comunelor amintite spre implinirea lipselor scolastice.

Documentulu premisu mai alesu din dóue motive lu-publicu: antáiu, cá acel'a se sierbéscu de dovéda eterna despre lucràrile cele zelóse demne de recunoscintia publica ale oficiolatului comitatensu alu Huniadórei; eara a dóu'a, cá decisiunea memoratului oficiolatu, amintita in documentulu aici publicatu, se se realisedie in tóte comunele comitatului Huniadórei, si comunele gr. cat. romane din vicariatulu Hatiegului se imitedie esemplulu celu frumosu si laudaveru alu comunei gr. c. romane din Hatiegu, si se sacrifice si dinsele venitul crismaritul de trei luni de tórnna pe fiacare anu pentru infientiarea scólei mai inalte centrale, menite pentru totu tienutulu Hatiegului.

Dupa tóte aceste in urma adaugu aceea, cumca acei crestini buni, cari din averile sale sacrifice pentru scól'a mai inalta proieptata, nu facu bine numai orasianiloru din Hatiegu, cumu dîcu inimizii culturei poporului romanu si cu ei alti nepreceptuti; ci acei'a precumu in privinti'a materiala, asia si in privinti'a morala si-facu bine loru insi-si, dupa dîs'a: „cine face bine, lui si-face.“ Acei'a dandu sacrificie pentru pane sufletésca pe sém'a filoru romani goli si flamendi spiritualminte, dau vestimente si pane prin sacrificiele loru chiaru lui Isusu Christosu, care despre faptele cele bune facute pentru alti a dîsu: „Golu am fostu si m'ati inbracatu, flamendu am fostu si mi-ati datu de am mancatu, scl.; adeveru dîcu voue, de ati facutu bine unui'a dintru cei mai mici, mie mi-ati facutu.“ Acei, cari din cele ce le-a datu Ddieu oferescu si pentru crescerea tenerimei in scóla, facu fapta buna, frumósa si marétia, pentru care insutitu voru luá plata de la bunulu Domnedieu, care unu pocharu de apa, datu in numele lui I. Christosu, nu va lasá neresplatitu. Acei ce din averile cele trecatórie jefescu pentru infientiarea instituteloru scolastice, si-facu comóra frumósa in ceriu, carea „moliele nu o manca, rugin'a nu o mistue, si furii nu o fura;“ facu pomana primita cu beseric'a, cu natiunea cea mişera romana, si si-redica si in valea acést'a a plangerei monumente eterne, la cari cu bucuria privindu posteritatea romana si alti crestini buni, din adunculu animei voru dîce: Domnedieu se ierte peccatele facatoriloru de bine si ale parintiloru acelor'a!

G. Popu, canonicu.

Ochire prin lumea politica

(din 15—31 Iuliu.)

Cronica interna si externa. Dupa-ce armat'a imperatésca de nordu, cu exceptiunea garnisónei din fortaretiile boeme si a celei din Olomutiu, tóta s'a retrasu si a luat o pusetiune respectabila pre lini'a intarita a Dúnarei, va-se-díca cá m de la Krems prelanga Vien'a si pana la Posoniu; dupa-ce lini'a acést'a strategica se mai intarí si prin o parte insemnata a victoriósei armé de sudu; si in fine dupa-ce numai in trei locuri, adeca in apropiarea Olomutiului, a Lundenburgului, si apoi la Blumenau aprópe de Posoniu se mai intemplara atacuri ce-va mai mari, inse desclinitu in loculu din urma noroculu se pareá a fi parasitu pre Prusi: acést'i'a, spre a castigá tempu de a se reculege si de a contrage nóue ajutoriuri in faci'a inamicului devenitu acumu eara respectabilu, propusera unu armistitiu de cincí díle, carele dupa esperirare-i se prelungí pana in 2 Septembrie a. c. Din armistitiu e sperare intemeiata, cá va resultá incheierea definitiva a pacci, mai alesu cáci conditiunile ei preliminarié sunt si ratificate de Maiestatea sa imperatulu. Dupa aceste conditiuni Austri'a nu pierde nici o palma de pamentu (se intielege de sine cá afara de Veneti'a, ce o cede Italiei, cu carea se va pertractá deosebitu; deórace prin cesiunea teritoriului venetianu Italiei, Prusii se afla desoblegati si mantuiti de tractatulu loru de aliantia cu Italianii); mai incolo Austri'a nu se opune unei federatiuni nordu-germane sub conducerea Prusiei; eara Bavariei, cu Württemberg, Baden si Hasí'a, le-stà in voia a se confederá la-olalta sub conducerea Bavariei si a si-detiermurí relatiunile sale cátra federatiunea nordu-germana si cátra Austri'a; in fine Austri'a platesce 40 de milióne de florini cá spese de resboiu, in cari se computa si cele 15 milióne, ce ar avé Austri'a se le capete pentru participarea sa la campani'a din Schleswig-Holstein; pana la platirea sumei amintite Prusianii voru-tiené ocupata Boemi'a pana la lini'a orasielor Pilsen, Tabor, Znaim si Oderberg, inse fora de a mai poté face recvisitiuni depre spatele locuitoriloru. — Cu tóte acestea pacea presinte mai incheiata nu promite a fi de tieisiu; cáci aluatulu unificarei Germaniei dospesce mai departe, si Prusí'a debunaséma va folosí cea d'antàia ocaziune; spre a completá opulu inceputu acumu cu atât'a norocu.

Italiei inca i-se inplini dorulu invapaiatu dupa Veneti'a; dara aspiratiunile ei se intindu acumu si mai departe, adeca si asupr'a Tirolului italianu. Ci cu tóte acestea dupa-ce armat'a ei de uscatu si maritima pierdú lupt'a (flot'a ei respectabila sub admiralulu Persano bombardà in 19 si 20 Iuliu indesiertu fortaréti'a Lissa, comandata de bravulu colonelu br. Ursu, cu scopu de a poté debarcá in Dalmati'a; eara in 21. I. a. fù batuta cumplitu de flotil'a austriaca condusa prin contra-admiralulu Tegethoff, totu in apropiarea Lissei), Itali'a va trebui se se multamésca cu provinci'a venetiana, si inca prelanga desdaunare pentru fortaretiile Mantu'a scl. In casulu contrariu imperiulu nostru si-ar poté acumu fórté usioru concentrá tóta puterea sa incontr'a junei Italie.

Acstea-su evenimentele, cari au absorbitu in dílele decurundu trecute atentiunea lumci. — Mai adaugemu numai, cá o partita din Ungari'a se straduiá in tempulu din urma a profitá de desastrulu ostirei austriace in nordu, spre a stórcé concessiuni privilegiali si legi de

1848; une fóie magiare voieá u a si scí, inse scieá u reu, cá Deák ar fi fostu chiamatu la Vien'a, cá ar fi conferitu cu ministrii, cá ar fi avutu audientiá la Maiestatea sa, s. a. Eará alta clicá transilvana respandí'a prin diurnalele evreesce din Vien'a faim'a, cá Carolu I. ar vré se intre cu óstea moldo-romana in Transilvani'a, seau cá ar avé de cugetu se faca celu puçinu o demustratiune in interesulu aliantiei pruso-italiane; cási cumu Moldo-Romanii nu aru multamí lui Ddieu, cá li se recunósce si din partea Portei principele alesu si cá astfelu le e asiguratú mai inca unu pasiu insemnatu cátra consolidarea natiunala.

Varietáti.

Tribunalulu supremu transilvanu se mutá eara la Ardélu, cu resiedinti'a in Clusiu.

Inspectorulu scolasticu supremu alu díecesei ghierlane, revdsimulu d. prepositu Macedonu Popu, prelanga respicarea preinaltei indestuliri cu zelulu si energi'a desfasiurata intru portarea a acestui oficiulu inportantu pentru infflorirea scóleloru, se redicá din postululu acest'a, la carele se denumí revdsimulu d. canon. Michaelé Sierbanu.

Scire trista. „Famili'a“ aduce, desí inca nu din funtana secura, megnitóri'a scire, cá bravulu secretariu alu „Soçietatei bucovinene pentru cultur'a poporului rom.“ si redactorulu fóiei soçietatei, dr. Ambrosiu Dimitrovitia, inca ar fi cadíutu viptima cholerei, ce decimédia cumplitu in Cernauti. Se sperámu inse, cá, in interesulu culturai romane in Bucovin'a, asta fama superatória dóra nu se va adevéri.

*La ofertulu patrioticu alu prelatiloru Ungariei de 200.000 fl. (ear nu de 300.000, cumu se audiá dintru'nceptu), prealuminatii nostri dd. episcopi se inpartasíra cu urmatóricé sume: dr. Alesandru Dobr'a cu 5000 fl., dr. Iosifu Papp-Szilágyi cu 4000 fl., dr. Ioanu Vancsa cu 500 fl.; ven. capitulu gr. c. oradanu cu 425 fl., celu ghierlanu cu 450 fl. v. a. De la locurile inalte se si incuvientiá intrebuintiarea acestui ofertu pentru infientiandulu corpu de voluntari magiari. — Óre nu erá mai salutaria ide'a despre o *legiune de voluntari romani*, misicata prin noi inainte cu dóue luni, cá astfelu se nu sierbésca si banii romanesci, precumu sierbesce sangele romanescu, totu numai spre glorificarea numelui strainu? . . .*

Div'a de la Custozza rapí intre alti multi bravi si pre dulcele nostru amicu locutienintele Georgiu Popu. Zelulu seu natiunalu, care pre adormitululu l'au fostu facutu cunoscutu si iubitú in cercuri latíte pintre Romani, si-l'a documentatu atátu prin inplinierea detorintei sale militare in gradulu supremu, cátu si prin testamentulu seu, in care — afara de cártile sale, ce le donédia bibliotecei „Mariane“ din Naseudu, — lasa inca unu capitalu, cá din interusuriile lui se se faca si inparta premie la scólele normali naseudene si la scól'a comunala din Lesiu in districtulu Naseudului, loculu nascerei sale. Fia-i memori'a binecuventata in veci!

Post'a redactiunei. P. t. domniloru: B. in Cosaitiu. Ne pare reu, cá nu le potemu folosi. — I. P. in Cohalmu. Ne-a sositú preatardiú pentru numerulu acest'a, cáci pre aici suntemu nevoiti a face multe corecture si rotundíri de litere, déca vremu cá se póta ceti manuscrítulu culegatorii germani; apoi partea a dóu'a nici nu se loviá cu inpregiurárele de adi. — A. B. in Homoróde. Scaparámu cu pielea sanetósa; astadara tramitiendii se potu tramite.